

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.III.51/2019/5.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: Dr. Márki Zoltán, a tanács elnöke
. Somogyi Gábor, előadó bíró
. Kónya István, bíró
Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2019. április 25.
Az ügy tárgya: rágalmazás vétsége
Terhelt: I. rendű
IV. rendű
Első fok: Berettyóújfalui Járásbíróság, 9.B.160/2017/9., ítélet, tárgyalás,
2018. január 19. és
óújfalui Járásbíróság, 9.B.190/2017/18., ítélet, tárgyalás,
2018. január 19.
Másodfok: Törvényszék, 18.Bf.102/2018/7., végzés, nyilvános ülés,
2018. október 2.
Az indítványok előterjesztői: I. rendű terhelt és
IV. rendű terhelt, védője útján
Az indítványok iránya: az I. rendű és a IV. rendű terhelt javára

Rendelkező rész

A rágalmazás vétsége miatt I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben az I. rendű terhelt, valamint a IV. rendű terhelt által védője útján benyújtott felülvizsgálati indítványokat elbírálv a Berettyóújfalui Járásbíróság 9.B.160/2017/9. számú és 9.B.190/2017/18. számú ítéletét, illetőleg a Debreceni Törvényszék 18.Bf.102/2018/7. számú végzését I. rendű és IV. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítványok előterjesztői, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

- [1] A Berettyóújfalui Járásbíróság a 2018. január 19-én meghozott 9.B.160/2017/9. számú ítéletében - a magánvádló feljelentése alapján, magánvádas eljárásban eljárva - bűnösnek mondta ki az I. rendű terheltet rágalmazás vétségében [Btk. 226. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont], a IV. rendű terheltet pedig bűnsegédként elkövetett rágalmazás vétségében [Btk. 226. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont], és ezért mindkét terheltet megrovásban részesítette.
- [2] A Berettyóújfalui Járásbíróság az ugyancsak 2018. január 19-én meghozott 9.B.190/2017/18. számú ítéletében - a pótmagánvádló vádindítványa alapján, pótmagánvádas eljárásban eljárva - bűnösnek mondta ki az I. rendű terheltet rágalmazás vétségében [Btk. 226. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b)

pont], a IV. rendű terheltet pedig bűnsegédként elkövetett rágalmazás vétségében [Btk. 226. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont], és ezért mindkét terheltet megrovásban részesítette.

- [3] A mindkét ítélet ellen az I. rendű és a IV. rendű terhelt, valamint védőik által bejelentett fellebbezések alapján eljáró Debreceni Törvényszék az ügyeket (magánvádas eljárásban) egyesítette, és a 2018. október 2-án kihirdetett 18.Bf.102/2018/7. számú végzésével mindkét ítéletet helybenhagyta azzal, hogy a megrovás mindkét terhelttel szemben 2 rendbeli - a IV. rendű terhelt esetében bűnsegédként elkövetett - rágalmazás vétsége miatt került alkalmazásra.
- [4] A bíróság 9.B.160/2017/9. számú és 9.B.190/2017/18. számú jogerős ítéletében megállapított tényállás I. rendű és IV. rendű terheltet érintő részének lényege szerint a vádbeli időben a pótmagánvádló a község polgármestere volt.
- [5] Az I. rendű terhelt „Nyílt levél a pótmagánvádlóhoz” címmel levelet fogalmazott meg, melyet aláírásával is ellátott. E levélből kb. 40 darabot az I. rendű terhelt 2014. október 10-én maga vitt el azoknak, akikről azt gondolta, hogy érdekli, míg kb. 10 darabot átadott a IV. rendű terheltnek, dobja be postaládákba az ismerőseinek, adjon a családjának és azoknak, akik a másik polgármester-jelölt oldalán állnak. A IV. rendű terhelt a levél tartalmát megismerte, és azoknak a nagy nyilvánossághoz való eljuttatása érdekében rokonoknak, barátoknak, ismerősöknek adott a levélből.
- [6] A „Nyílt levél a pótmagánvádlóhoz” című irat - pontosan meg nem határozható módon és számban - postaládákba is bedobásra került, és fennállt annak a reális lehetősége, hogy arról nagyobb számú személy szerezzen tudomást.
- [7] A levélben az I. rendű terhelt - a polgármestert megszólítva - az alábbi közléseket tette:
„...hogyan volt mersze, azt is írhatnám, hogy volt pofája megtenni 1234 emberrel, hogy a falubusz ügyében hülyére vegyen mindenkit. 2014. április 24-én került az Önkormányzat nevére, tulajdonába, a XXX-000 forgalmi rendszámú busz, amelynek üzembe állításához igen sok idő kellett, de rövid ideig örülhettünk a szerzeménynek. Nem volt elég, hogy vezető léte megengedte, hogy egy gyakorlatlan gyerek vezesse azt a buszt, amit talán végre a falunak vettek. Felelőtlensége majdnem tragédiához vezetett, de tragédia nélkül is megtörtént a baj, a buszt a gyerek összetörte. Ezen a tényen az sem változtat, hogy a keresztkomaság fejében azt hazudják, hogy az apja, a magánvádló a tettes. A busz összetört, örülni kellett volna, hogy nem vágják ki a fiút az iskolából, de tetézni a becstelenséget csalással, a pofátlanság teteje. Mi ez, ha nem csalás? Ez az emberek semmibe vevése, mert maga megmaradt a sarkódöntőgető pótmagánvádló szintjén, akkor párttitkár édesanyjával a háta mögött, ma mint Fidesz pártkatoná, azt hiszi, azt tehet, amit akar. De a Fidesz nem ilyen, kiveti magából a salakot, kínosan ügyel arra, hogy csalók, hazugok, korrupt elemek ne maradhassanak a soraik között. Ez történt magával is, ezért nem volt az öszköszöntőn pártsegítség, ezért jött egyedül, háttértámogatás nélkül a Falufórumon... Négy év óta veszi semmibe a község lakóit, de a pohár betelt. Ígéreteit nem teljesítette, munkaidejét nem dolgozza le... Kitiltotta a fiatal táncosokat a falu kultúrházából, megfenyegette a népdalkörösöket, hogy megvonja a támogatásukat. Megfenyegette azt, aki érdeklődni mer a busz után. A hozzá nem értés miatt... Lejáratta a képviselő-testületet, - bár ebben nem vagyok biztos - de azt remélem, ők nem asszisztáltak a maga mocskos üzelmeihez. Én úgy gondolom, nekik kellene magát visszaléptetni, ha nem partnerek ebben a sok mocskban”.

II.

- [8] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen az I. rendű terhelt, valamint a IV. rendű terhelt - védője útján - terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.
- [9] Az I. rendű terhelt indítványának törvényi okaként a 2018. július 1. napját megelőzően hatályban volt 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: korábbi Be.) 416. § (1) bekezdés b) pontját jelölte meg, és abban a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, valamint az eljárás megszüntetését kérte.
- [10] Indokai szerint a választási kampányban a falu polgármesteréhez írott nyílt levelében a véleményét fejtette ki, és az eljárás során nem derült ki, abból pontosan mit sérelmezett a pótmagánvádló. Az

ítéletek szerint a buszbalesettel kapcsolatban tett sértő tényállítást, márpedig a köztulajdonban lévő busszal a baleset bekövetkezett, ezért a település lakosaként a közvagyonnal kapcsolatban megfogalmazhatta a véleményét. A bíróságnak azt kellett volna vizsgálnia, hogy közügyekben szólalt-e meg, az tényállítás vagy vélemény volt-e, és ha tényállítás, akkor megfelelt-e a valóságnak, ha pedig valótlan volt, akkor tudott-e arról, és a megkívánt körültekintést betartotta-e.

- [11] Az I. rendű terhelt álláspontja szerint a kritika tárgya a település vagyonát képező falubusszal állt kapcsolatban, amit nem vitásan összetörték és egy másikkal pótoltak. Ezért egyértelmű, hogy közlése a közügyek körébe tartozott.
- [12] A bíróság kizárólag a nyílt levél buszbalesettel kapcsolatos részére alapozta a terhelt bűnösségét, az abban foglalt többi közlést a véleménynyilvánítás szabadságának tárgykörébe utalta. A bíróság azt állapította meg, miszerint a levél bűncselekmény elkövetésével vádolja a sértetteket, akiknek a gyanúsított kihallgatására nem került sor. Ezzel szemben az I. rendű terhelt nem büntetőjogi, hanem erkölcsi és kártérítési felelősséget jelölt meg.
- [13] Az I. rendű terhelt sérelmezte, hogy a bíróság a valóság bizonyítását mellőzte, így ítéletében nem is állapította meg, melyik kijelentést tartja tényállításnak, és egyben valótlanak. Ugyanakkor tény, hogy a köztulajdonban álló buszt összetörték, és a baleset idején abban tartózkodott mindkét feljelentő.
- [14] Ugyanakkor az ítéletnek nem csak azt kellett volna megállapítania, hogy a tényállítás valótlan, hanem azt is, hogy az I. rendű terhelt tudott arról, avagy azért nem tudott róla, mert a foglalkozása szerint elvárt figyelmet vagy körültekintést elmulasztotta. Az ítéletből nem derül ki, mi alapján állapította meg, hogy az I. rendű terhelt tudta, hogy közlése valótlan, miközben nincs olyan foglalkozása, ami alapján ezen ismeretekkel rendelkezne.
- [15] Az I. rendű terhelt álláspontja szerint tényállítás csak akkor lehet sértő tartalmú, ha az valótlan. A feljelentők mindent sértőnek tartottak, ezt a kérdéskört azonban objektíve, a kampányszabályokra is figyelemmel kell megítélni. Nem megfelelően foglalkozott a bíróság a közszereplők fokozott tűrési küszöbével sem.
- [16] Az indítvány kifejtette, hogy az Alkotmánybíróság esetjoga szerint a választási kampány olyan szituáció, ahol a legerősebben jönnek számításba a közügyek szabad vitája melletti érvek, a tényállításokra vonatkozó teszt alkalmazására pedig csak kifejezetten szűk körben van lehetőség. Nem elég annak kimutatása, hogy a vizsgált megszólalás bizonyos elemei cáfolhatók, hanem azt arra figyelemmel kell vizsgálni, hogy milyen valódi jelentést hordoz a kampányüzenetek címzettjei számára. Így vélelmezhető, hogy ha egy kijelentés közvetlenül a közéleti szereplők politikai tevékenységére, programjára vagy közéleti hitelességére, alkalmasságára vonatkozik, akkor a választópolgárok a közlést véleményként értékelik.
- [17] Az indítvány eljárási szabályok megsértését is sérelmezte. Így kitért arra, hogy a másodfokú bíróság is megállapította, miszerint az ügyészség nem perrendszerűen járt el, és ennek következtében jogszerűtlen helyzetet eredményezett az, hogy a magánvádas és a pótmagánvádas eljárás szabályai folyamatosan keveredtek. Aggályosnak tartotta az ügyek másodfokon való egyesítését is.
- [18] A IV. rendű terhelt a védője útján előterjesztett indítványának törvényes okaként ugyancsak a korábbi Be. 416. § (1) bekezdés b) pontját jelölte meg, és szintén a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, valamint az eljárás megszüntetését kérte.
- [19] Indokai szerint csupán néhány - nem túl nagyszámú - levelet juttatott el az ismerőseinek, így „postásként” ítélték el. Ezzel szemben a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény rendelkezései alapján a kiadványok tartalmáért a kiadó, és nem a terjesztő tartozik felelősséggel. Egy névvel ellátott választási levélnél ez úgy érvényesül, hogy annak írója felelős a benne megfogalmazott állításokért. Ennek érdekében írja elő a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény azt is, hogy a kampányidőszakban engedély és bejelentés nélkül készíthető plakátokon is fel kell tüntetni a kiadásért felelős személy nevét.
- [20] Ez a felelősség teljes körű, a terjesztő felelősségre vonását a terjesztés vagy átadás nem alapozza

meg.

- [21] Ezen túlmenően a IV. rendű terhelt az I. rendű terhelt indítványában foglaltakkal azonos érvek alapján vitatta bűnösségének megállapítását.
- [22] Az eljárási szabálysértések körében kifogásolta a magánindítvány hiányát is; álláspontja szerint az joghatályosan nem került előterjesztésre, mivel a magánvádló nem jelölte meg, mivel és miért vádolja.
- [23] A pótmagánvádló és a magánvádló jogi képviselője írásbeli észrevételében kifejtette, hogy a bíróság az ügyben az eljárási szabályokat betartotta, és a bizonyítékok értékelése során is megfelelően járt el. A másodfokú bíróság is helyesnek találta az elsőfokú bíróság azon megállapításait, miszerint az olyan, bűncselekményre vonatkozó tényállítás, ami eljárás megindítására lehet alkalmas, túlmegy a véleménynyilvánítás szabadságán, rágalmazás alapja lehet. A IV. rendű terhelt pedig az ilyen tényállításnak a nagy nyilvánossághoz való eljuttatásához nyújtott - annak tartalmát ismerve - szándékosan segítséget.
- [24] Minderre tekintettel a támadott határozatok hatályában fenntartására tett indítványt.

III.

- [25] A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 660. § (1) bekezdése alapján tanácsulésen bírálta el.
- [26] Az I. rendű és a IV. rendű terhelt felülvizsgálati indítványa nem alapos.
- [27] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, ami a jogerős ítélettel szembeni jogi kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető. A Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja alapján felülvizsgálati ok, ha a terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítására a büntető anyagi jog megsértése miatt került sor. Az indítvány tehát tartalmában törvényes felülvizsgálati okra hivatkozik.
- [28] A büntetőjogi felelősség alapkérdése a tényállásszerűség. Ezért a Kúria a terheltek terhére rótt cselekmény kapcsán elsőként ezt vizsgálta meg. A becsületbeavágó magatartás ellenében álló törvényi tényállás
 - egyrészt a mással szemben becsület csorbítására alkalmas kifejezés használata; ami - egyéb törvényi feltételek megléte esetén - a becsületsértés (Btk. 227. §);
 - másrészt a valakiről más előtt becsület csorbítására alkalmas tény állítása, híresztelése, vagy ilyen tényre közvetlen utaló kifejezés használata; ami a rágalmazás (Btk. 226. §).
- [29] A tényállásszerűség szempontjából annak van jelentősége, hogy mindkét bűncselekmény - az alapesetét tekintve - formális, tehát nem eredmény-bűncselekmény. Formális bűncselekmény esetén pedig az elkövetési tevékenység pontos meghatározása annál is inkább szükséges, mert a tárgyi oldalon - a jogi tárgyon kívül - egyedül ez határozza meg a cselekmény jellemzőit. Másképpen szólva a Btk. az elkövetési magatartást a becsületcsorbításra alkalmasság függvényében határozza meg; vagyis a Btk. megadja a védendő értéket, ami a becsület, viszont a törvény a bíróra bizza valamely elkövetési magatartás sértésre alkalmasságának eldöntését. Tehát a törvény valójában nem ad konkrét elkövetési magatartást, hanem megfeleltetést vár el; ezért lehet mondani, hogy nyitott a törvényi tényállás, és a törvény a bíró feladatává teszi a konkretizálást.
- [30] Jelen ügyben a jogerős ítélet - ahogy arra a felülvizsgálati indítványok is utaltak - egyértelműen rögzíti, hogy kizárólag az I. rendű terheltnek a sértettekre vonatkozó, a buszbalesettel kapcsolatos közléseket rótták a terheltek terhére. Az tehát nyilvánvaló, hogy az I. rendű terheltnek a pótmagánvádlóra vonatkozó egyéb kijelentései (9.B.190/2017/18. számú ítélet 7. oldal utolsó bekezdés) nem képezték a terheltek jogerős ítéletben megállapított büntetőjogi felelősségének a részét, ekként a terheltek javára bejelentett indítvány alapján a felülvizsgálat tárgyai sem lehetnek.
- [31] Ugyanakkor az is tény, hogy a jogerős ítélet nem részletezte, hogy a terheltek büntetőjogi felelősségét a buszbalesettel kapcsolatos mely közlések tekintetében állapította meg.

- [32] Ezért - a kifejtettek mentén - jelen ügyben a következők vizsgálata, megítélése indokolt. Az I. rendű terhelt - a pótmagánvádlót megszólítva - a buszbalesettel kapcsolatban azt közölte, hogy
- hogy volt mersze, , hogy volt pofája megtenni 1234 emberrel, hogy a falubusz ügyében hülyére vegyen mindenkit,
 - vezető létére megengedte, hogy egy gyakorlatlan gyerek vezesse azt a buszt,
 - felelőtlensége majdnem tragédiához vezetett, de tragédia nélkül is megtörtént a baj, a buszt a gyerek összetörte,
 - a keresztkomaság fejében azt hazudják, hogy az apja, a magánvádló a tettes,
 - tetézni a becstelenséget csalással, a pofátlanság teteje,
 - mi ez, ha nem csalás,
 - ez az emberek semmibe vevése, mert maga megmaradt a sirködöntőgető pótmagánvádló szintjén, akkor párttitkár édesanyjával a háta mögött, ma mint Fidesz pártkatona, azt hiszi, azt tehet, amit akar.
- [33] A hétköznapi felfogás nem húz éles határt a rágalmazás és a becsületsértés közé, mindkettő becsületbevágó ügy. Kétségtelen azonban, hogy jogilag régóta megtörtént a rágalmazás és becsületsértés különválasztása. Ennek indoka pedig épp az elkövetési magatartás mibenlétében gyökerezik:
- a rágalmazás és becsületsértés között rendszerint nagy súlykülönbség áll fenn,
 - a rágalmazó eseményt, történést formál; az eseménynek, a történetnek pedig a hallgató (a közönség) szemében mindig nagyobb a hitele, mint a már jellegében is szubjektív értékítéletnek vagy egyéb nyilatkozatnak,
 - a rágalmazó tényállítás az objektív valóság hitelével jelentkezik, mutatkozik meg a hallgató számára; ezzel szemben a - csupán - becsületsértő kijelentéseknek rendszerint nincs konkrét tartalma.
- [34] Ehhez képest alapvető különbség van a között, hogy az elkövető a tényállítással a hallgató jövőbeni értékítéletére apellál, avagy a között, hogy eleve értékítéletet mond. Előbbi a hallgatót meg akarja győzni saját igazáról, utóbbi viszont már készen szállítja a saját álláspontját, értékítéletét. A rágalmazó tényállítás alapján a hallgató tud értékítéletet alkotni a sértettől, azon egyszerű oknál fogva, mivel a tények meggyőző ereje nagyobb. Ezért hisznek az emberek a tényeknek (tényállításnak) inkább, mint az értékítéletnek.
- [35] A tényállászerűség követelménye alapján tehát az első eldöntendő kérdés az, hogy az elkövető magatartása (amiről szó van) tényállítás, híresztelés, avagy kifejezés használata.
- [36] Az emberi gondolkodás ítéletek alakjában (ítéletalkotás által) történik. Az ítélet valamiről, annak a valaminek az állítását vagy tagadását jelenti. Tényítélet az, amikor magára a valóságbeli tényre, körülményre vonatkozóan történik leíró jellegű megállapítás; a jog nyelvén ez a tényállítás.
- [37] A tényállításhoz azonban újabb ítélet is kapcsolódhat, aminek viszont már értékelő funkciója van. Ez az értékítélet, ami a valósághoz (a valóságot leíró megállapításhoz) fűzött következtetés.
- [38] Jogilag a tényállítás és értékítélet közötti határvonal abban áll, miszerint tényállításról van szó, ha az adott nyilatkozat alapjául meghatározott, egyedileg elhatárolt, objektív valósága szempontjából megvizsgálható esemény, történés szolgál. Ezzel szemben értékítélet, ha annak alapja nem egyedileg körülhatárolt esemény, vagy ha a következtetések láncolata annyira hosszú, oly mértékben áttételes, hogy az egyedileg körülhatárolt, meghatározott események már nem úgy jelennek meg, mint a megnyilatkozás alapja. Minden értékítélet viszonyítást foglal magában, és minden értékítéletnek általánosító tendenciája van. Az értékítélet valójában nem más, mint kifejezési mód egyszerűsítése, tehát a tényállítás sommásítása.
- [39] Ez - értelemszerűen - egyben azt is jelenti, hogy a tényállítási tartalom elveszti a konkrétságra való visszavezethetőségét. Másfelől az egyre absztraktabbá válás pedig sűrítést, tipizálást, a lényeg megragadását jelenti; amiért is az emberek egymás között inkább használják azt a tényállítások helyettesítésére. Ez viszont már nem tényállítás, hanem értékítélet.
- [40] Kétségtelen odafigyelést, körültekintést igényel annak eldöntése, hogy mikor van tényállítás,

aminek veszélyessége a tények hitelével való rontás, és mikor van olyan leegyszerűsítés, ami mögött valójában semmi tényre való vonatkozás, vonatkoztathatóság nincs, és az ekként nem más, mint értékítélet. Utóbbi pedig büntetőjogilag nem akadályozott, feltéve, hogy az nem gyalázkodás.

- [41] Ebben a kérdésben nem a nyelvtan dönt; nem annak van jelentősége, hogy a mondat állítmánya cselekvést kifejező ige-e vagy sem, illetve jelző-e vagy sem. A tényállítás kifejezhető
- a sértett valamely cselekményének megjelölésével (vö. „sikkasztott”),
 - a sértett cselekvési körén kívül eső körülmény megjelölésével (vö. „kiderült, hogy a kezelésére bízott pénzből hiányzik”),
 - a sértett személyére vagy cselekményére utaló fő- vagy melléknévvel (vö. tolvaj, megvesztegethető),
 - a sértett jövőbeni magatartása jelzésével (vö. „nem utasítaná vissza a neki felajánlott vagyoni előnyt”),
 - történhet az állítás jellegzetes gesztussal (ami az elvételi mozdulatot utánzó gesztus)
- (Dr. Angyal Pál: A becsület védelméről szóló 1914:XXI. T.-cikk; Budapest, Athenaeum, 1927., 22. oldal; s ue. változata Dr. Kálmán György: A becsület védelme az anyagi büntetőjogban; Budapest Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1961., 100. oldal).
- [42] Ekként, ha valakiről azt mondják, hogy valamit elloptott, akkor az rágalmazó tényállítás, ha viszont azt, hogy tolvaj, vagy hajlama van a lopásra, akkor az becsületsértő lehet.
- [43] Ha pedig önmagában (csupán) azt mondják róla, hogy bűnös, vagy rossz ember, akkor az kizárólag értékítélet, amiben oly mértékig absztrahált, ekként feloldódott a konkrétság, hogy nincs mód azt konkrét bűnre, elkövetésre visszavezetni, vagy ekként érteni. Ebből a visszavezethetőség ugyanis olyan spekuláció lenne, ami a verbális bűncselekmények esetében a tényből tényre való következtetést tenné lehetővé, holott ezen cselekmény az adott szó kimondásával, elhangzásával egyben rögzült, lezárt tartalmúvá válik.
- [44] Nyilvánvalóan lényeges, hogy miként kell értelmezni valamely inkriminált nyilatkozatot. A Kúria hangsúlyozottan a tényállásszerűségből kiindulást tekinti alapvető szempontnak, mivel a bíróság számára a törvény jelenti a kiindulópontot, és egyben a kötelezést is. A bírói jogalkalmazásra vonatkozó külső - így az Alkotmánybíróság vagy nemzetközi bíróság általi - elvárásra odafigyelés pedig valójában azt jelenti, hogy a becsületcsorbításra alkalmasság kapcsán vizsgálni kell, hogy milyen körülmények között történt a felrótt (sérlemezett) magatartás (így kerülhet szóba a közügyek intézése). Mindez azonban nem közömbösíti a jogalkalmazás eredendő támpontjának, a tényállásszerűségnek a vizsgálatát [vö. 7/2014. (III. 7.) AB határozat, 13/2014. (IV. 18.) AB határozat].
- [45] Valamely nyilatkozat becsületcsorbításra alkalmasságának megítélése lehetséges
- az elkövető felfogása szerint,
 - a sértett felfogása szerint,
 - vagy objektív ismérv szerint.
- Következetes, évszázados az ítélkezési gyakorlat az objektív ismérv mellett. A becsület csorbítására való alkalmasság tehát objektív ismérv; így objektíve, a társadalomban kialakult általános megítélés, az általános erkölcsi és közfelfogás figyelembe vételével kell eldönteni, hogy az adott tény állítása, híresztelése, kifejezésként használata alkalmas-e a becsület csorbítására. Ekként nem a passzív alany, a sértett egyéni megítélése, szubjektív értékítélete, esetleges érzékenysége alapján kell megítélni ezt az alkalmasságot (EBH 1999.87., BH 2001.462., BH 1994.171.III.).
- [46] A törvény tehát, bár az adott sértett személyét, illetve becsületét védi, azonban nem az adott sértett szubjektív becsületérzéséhez kötötte, mérten. Kétségtelen, hogy a következetes ítélkezési gyakorlat szerint, illetve számára bevett formula: az objektíve, a társadalomban kialakult általános megítélés, az általános erkölcsi és közfelfogás.
- [47] Ehhez képest valamely sommásított, konkrétságra vissza nem vezethető leegyszerűsítés csupán értékítélet lehet, s mint ilyen, nem válhat büntetőjogi fenyegetés célpontjává.

- [48] A Btk. 226. § (1) bekezdése alapján rágalmazást követ el, aki valakiről, más előtt, a becsület csorbítására alkalmas tényt állít vagy híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ. A bűncselekmény jogi tárgya a személyiségi jogok részét képező becsület; ezáltal büntetőjogi védelmet élvez a társadalmi megbecsülés és az emberi méltóság; elkövetési magatartása pedig a becsület csorbítására alkalmas tény állítása, híresztelés, ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés használata.
- [49] A társadalmi megbecsülés a személyről kialakult kedvező megítélés, a személy tulajdonságának, magatartásának környezetében meglévő elismertsége. A méltóság az embert adottságától függetlenül megillető bánásmód igénye. A méltóság az emberi élettel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, s ezért minden emberre nézve egyenlő [64/1991. (XII. 17.) AB határozat indokolás D/2/b) pontja], az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében deklarált méltósághoz való jog egyik funkciója az egyenlőség biztosítása [34/1992. (VI. 1.) AB határozat indokolás III/4/3. pontja; vö. Alaptörvény (2011. április 25.) Szabadság és Felelősség Részének II. cikke].
- [50] Tény fogalma alá tartozik valamely, a múltban bekövetkezett vagy a jelenben (a megnyilatkozáskor) tartó cselekmény (cselekedet, magatartás), történés (jelenség, esemény), továbbá állapot (így az ember múltban fennállt, vagy jelenben fennálló tudatállapota is) (BH 1994.171.).
- [51] A tényállítás pedig olyan megnyilatkozás, melynek tartalma múltban bekövetkezett vagy jelenben tartó cselekmény, történés, állapot. Jövőbeni cselekményre, történésre, állapotra vonatkozó megnyilatkozás nem tényállítás, hanem feltételezés; nem rágalmazás, hanem legfeljebb becsületsértés alapja lehet. A tényállításnak - törvényi tényállás szerint - „valakiről” kell megtörténnie.
- [52] Ehhez képest a rágalmazás megvalósulásához szükséges tényállításon olyan - a sértett magatartását egyedileg felismerhetően meghatározó - nyilatkozatot, kijelentést kell érteni, aminek tartalma valamely múltban megtörtént, vagy jelenben történő esemény, jelenség, állapot (BH 2009.135.).
- [53] A becsület csorbítására alkalmasság pedig objektív ismérv; objektíve, a társadalomban kialakult általános megítélés, az általános erkölcsi és közfelfogás figyelembevételével kell eldönteni, hogy az adott tény állítása, híresztelése alkalmas-e a becsület csorbítására. Nem a passzív alany, a sértett egyéni megítélése, szubjektív értékítélete, esetleges érzékenysége alapján kell megítélni, hogy a tényállítás, híresztelés alkalmas-e a becsület csorbítására (BH 2001.462., BH 1999.9., BH 1992.296., BH 1981.220.). A törvény bár az adott sértett személyét, illetve becsületét védi, azonban nem az adott sértett szubjektív becsületérzéséhez kötötte, mérten.
- [54] Általában becsület csorbítására alkalmas olyan tény állítása, híresztelése, ami valósága esetén büntető-, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhat a sértett ellen (EBH 2014.B.16., BH 2011.186.). Becsület csorbítására alkalmas olyan tény állítása, híresztelése is, ami az emberi méltóságot támadja, vagy alkalmas arra, hogy a sértetről, tulajdonságairól, magatartásáról a környezetében kialakult kedvező társadalmi megítélést, az elismertségét kedvezőtlen, negatív irányba befolyásolja (BH 2007.4.).
- [55] A rágalmazás szándékos bűncselekmény; a bűnösség megállapításához szükséges, hogy az elkövető tudata átfogja, hogy a tényközlés más előtt történik és objektíve alkalmas a sértett személy becsületének csorbítására. Nem feltétele azonban a bűnösségnek a sértési célzat, és közömbös a motívum is.
- [56] Ezért a bűnösség megállapítása szempontjából közömbös a tényállítás valótlanságának tudata, a valóságtartalom tisztázatlansága, vagy annak az elkövető tudatában való mikénti feltevése, feltételezése, s az ebben való jó- vagy rosszhiszeműség. A szándékosság megállapításához elégséges, ha az elkövető tudata átfogta, hogy tényközlésének tartalma - az általa állított, híresztelt tény - becsület csorbítására alkalmas (EBH 1999.87., BH 1999.540.).
- [57] Mindez azt is jelenti, hogy sem az adott tény valósága, sem a tényközlés közérdektől vagy jogos magánérdektől vezéreltsége, ilyen motívuma, illetve célzata önmagában, közvetlenül nem zárja ki a becsület csorbítására objektíve alkalmas tartalmú tényközlés jogellenességét. Ehhez képest a

bíróságnak először abban kell állást foglalnia, hogy a felrótt magatartás tény állítása-e (híresztelés stb.). Ha a cselekmény nem tartozik a tényállítás (híresztelés stb.) fogalma alá, akkor nem is tényállásszerű, tehát nem bűncselekmény.

- [58] A tényállítás (híresztelés stb.) törvényi tényállás szerinti fogalmának megvalósulása szempontjából az adott megnyilatkozás önmagában - s nem pedig alapjogi viszonyban - vizsgálendő (BH 2013.204.). Ha a megnyilatkozás: tényállítás (híresztelés stb.), akkor kell azt vizsgálni, hogy a becsület csorbítására objektíve alkalmas-e, ha pedig a tényállítás becsület csorbítására objektíve nem alkalmas, akkor a cselekmény nem tényállásszerű, tehát nem bűncselekmény.
- [59] Valamely közlés becsület csorbítására való alkalmassága a sérelem absztrakt lehetőségét jelenti. Nem feltétele a bűncselekmény megvalósulásának, hogy a hátrányos következmény - a becsület csorbulása - ténylegesen bekövetkezzék. Ugyancsak közömbös, hogy a tényközlés (tényállítás, híresztelés) vagy kifejezés használata a sértett becsületéért ténylegesen érintette, sértette-e.
- [60] Ekkor kell vizsgálni, hogy valami közvetve, vagy közvetlen kizárja-e a jogellenességet. A becsületcsorbításra egyébként objektíve alkalmas tényállítás (híresztelés, tényre közvetlenül utaló kifejezés használata) eleve nélkülözi a jogellenességet,
- ha hivatalos személy által a hivatali hatáskörben ügyintézés során, és azzal összefüggésben történt (ami nem más, mint a hivatásbeli kötelesség teljesítése; BH 1991.338., 1994.295., 1998.570., EBH 2000.295., EBH 2003.846.);
 - ha ügyfél által peres, vagy más jogilag szabályozott (hatósági) eljárásban, jogosultság, illetve kötelezettség gyakorlása során, az adott eljárás tárgyát képező ügy érdemével összefüggésben történt; ideértve a hatósági ügyet megindító magatartást (beadványt) is (BJD 1195., 3556., 4167., EBH 1999.4., EBH 1999.87., EBH 2004.1011., EBH 2011.2394., EBH 2014.B.3., BH 2004.267., BH 2004.305., BH 2009.135., BH 2014.264.);
 - ha a véleménynyilvánítás (bírálat, jellemzés, nézet és kritika) szabadsága alá tartozik és hatóság vagy hivatalos személy, valamint a közszereplő politikai vonatkozásában, annak e minőségére tekintettel történt [36/1994. (VI. 24.) AB határozat 3.].
- [61] Ezekben az esetekben a kifogásolt cselekmény (szintén) nem bűncselekmény, azonban ennek oka nem a tényállásszerűség hiánya, hanem a jogellenesség - tehát társadalomra veszélyesség - hiánya [korábbi Btk. 10. § (2) bekezdés]. Ilyenkor sincs azonban jogellenesség hiánya (azaz a cselekmény jogellenes), ha a megnyilatkozás szándékosan, vagy a foglalkozási, hivatásbeli kötelesség gondatlan megszegéséből fakadóan hamis közlés, vagy gyalázkodó tartalmú [36/1994. (VI. 24.) AB határozat indokolás III/2/2., 13/2014. (IV. 18.) AB határozat indokolás 40.].
- [62] Ugyanakkor, ha a kifogásolt cselekmény olyan tényállítás (híresztelés stb.), ami becsületcsorbításra objektíve alkalmas és a jogellenesség hiánya sem állapítható meg, akkor merülhet fel annak a kérdése, hogy van-e olyan közérdek, vagy jogos magánérdek, ami a tényállítás megtételét indokolta (indokolhatta). Ha pedig ilyen megállapítható, akkor el kell rendelni a valóság bizonyítását (Btk. 229. §). A valóság (sikeres) bizonyítása büntethetőséget kizáró ok [Btk. 15. § h) pont]. A valós tények közlésének pozitív célja és méltányolható motívuma (közérdek vagy jogos magánérdek) indokolatlanná teheti a megbüntetést. A cél és motívum azonban nem közvetlenül, hanem csupán közvetve, a valóságbizonyítás megengedhetőségének kérdésében való hatósági döntésen és a bizonyítás sikerén keresztül befolyásolja az elkövető büntethetőségét [36/1994. (VI. 24.) AB határozat indokolás II/3/3.]; a tényállítás (híresztelés stb.) valós volta esetén felmentésnek van helye. Erre a jogi következtetésre azonban csak akkor lehet jutni, amennyiben a valóság bizonyítása azt igazolja. Ha azonban a tényállítás (híresztelés stb.) valótlan, illetve a valóság bizonyítása sikertelen, akkor felmentésnek - értelemszerűen - nincs helye.
- [63] A rágalmozás miatti büntetőjogi felelősség megállapítása tehát akkor áll összhangban a büntető anyagi jog szabályaival, ha a cselekmény tényállásszerű, jogellenes, és - amennyiben a valóság bizonyításának helye van - az nem vezet eredményre. Ezekon kívül eső megfontolásoknak, illetve más jogági szabályozásnak a büntetőjogi felelősség kapcsán nincs jelentősége; ekként büntetőjogi

szempontól közömbös az is, hogy az elkövetésre választási kampányidőszakban került sor.

- [64] Ugyanakkor a jelen esetben az első- és a másodfokú bíróság a terhelti magatartásokat nem a fent kifejtett szempontok szerint vizsgálta, hanem az elsőfokú bíróság ítéletének tényállási részében rögzített olyan jogi következtetéseket, amelyekre visszautalva a terhelték bűnösségét megindokolta (9.B.160/2017/9. számú ítélet 7. oldal második bekezdés, 9.B.190/2017/18. számú ítélet 7. oldal ötödik bekezdés), és ezt a jogi indokolást a másodfokú bíróság is helyesnek találta.
- [65] Valójában azonban nem ténymegállapítás, hanem - jogi fogalmak formájában megjelenő - jogkövetkeztetés az ítélet indokolásának azon, a történeti tényállásban feltüntetett része, miszerint a terheltnek felrótt levél „tartalmaz olyan tényállítást, ami teljes szövegkontextusában büntető, szabálysértési, fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhatna a pótmagánvádló és a magánvádló ellen, valamint a társadalmi megbecsülésük csökkenését vonhatja maga után”.
- [66] A felülvizsgálatban a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bekezdés zárófordulata]. A jogkövetkeztetés azonban nem a tényállás része, akkor sem, ha azt a bíróság - tévesen - az ítélet tényállási részében tünteti fel. A jogkövetkeztetések helyessége anyagi jogi kérdés, ami a felülvizsgálat tárgyát képezi.
- [67] Jelen ügyben a jogerős ítélet nem jelölte meg, hogy a levél melyik közlése, és milyen bűncselekmény, szabálysértés vagy fegyelmi vétség miatt szolgálhatna a pótmagánvádlóval, illetve a magánvádlóval szemben az említett eljárások alapjául, és az a tényállásból sem tűnik ki. Az a közlés ugyanis, miszerint a polgármester egy gyakorlatlan vezetőre bízta a kisbuszt, aki azzal anyagi kárt eredményező balesetet szenvedett, majd utóbb ezt az apa magára vállalta, önmagában egyetlen bűncselekmény vagy szabálysértés törvényi tényállásának sem feleltethető meg; illet a jogerős ítélet sem jelölt meg. A közlés egy gondatlan magatartást, rossz döntést ró a polgármester terhére (ekként az I. rendű terhelt később tett feljelentésében szereplő hűtlen kezelés, ami szándékos bűncselekmény, fogalmilag kizárható), valamint azt, hogy az ebből eredő anyagi kárt az okozó fiú helyett az apja vállalta.
- [68] Bűncselekmény gyanúját még utóbbi sem veti fel. A Btk 271. § (1)-(2) bekezdése szerinti hatóság félrevezetésének vétségét az követi el, aki hatóságnál büntetőeljárás alapjául, illetve hatóságnál, szabálysértési, illetve fegyelmi jogkör gyakorlójánál szabálysértési, illetve fegyelmi eljárás alapjául szolgáló olyan bejelentést tesz, amelyről tudja, hogy valótlan; a sértettek azonban nem a megjelölt szerveknél tettek bejelentést, hanem - a közlés szerint - a község lakói előtt „hazudtak”.
- [69] Ekként sem a községi autóbusz vezetésének megengedése ahhoz nem kellően felkészültnek bizonyult (de nem arra jogosulatlan vagy alkalmatlan állapotban lévő) személynek, sem a más, kívül álló személyt nem érintő, kizárólag anyagi kárt okozó baleset okozása, sem annak azt megvalósító fiú helyett az apja általi magára vállalása a közvélemény előtt, nem bűncselekmény, önmagában még csak nem is szabálysértés.
- [70] Ezen túlmenően az is nyilvánvaló, hogy - ugyanazon cselekmény kapcsán - a büntető-, és a szabálysértési eljárás párhuzamosan fogalmilag kizárt; a magánszemély a magánvádlóval szemben fegyelmi eljárás pedig nem is értelmezhető.
- [71] Az elsőfokú bíróságnak a történeti tényállásban foglalt jogkövetkeztetése tehát nem ténymegállapítás, mint jogkövetkeztetés pedig téves. Következésképp önmagában nem igazolja a terhelték büntetőjogi felelősségét, hogy a pótmagánvádló és a magánvádló gyanúsított kihallgatására büntetőeljárásban nem került sor.
- [72] A Kúria a terhelti közléseket - a korábban kifejtett elvi alapokon - az alábbiak szerint értékelte.
- [73] A „hogy volt mersze, , hogy volt pofája megtenni 1234 emberrel, hogy a falubusz ügyében hülyére vegyen mindenkit” közlés nem tényállítás. A durva nyelvezet önmagában büntetőjogilag közömbös, az pedig, hogy a pótmagánvádló a buszbaleset ügyében „hülyére vett mindenkit”, az I. rendű terhelt véleménye.
- [74] A terhelt azon közlése, miszerint a polgármester „vezető léte megengedte, hogy egy gyakorlatlan gyerek vezesse azt a buszt”, pusztán annyit jelent, hogy a pótmagánvádló - a közlés megtevője

szerint - rosszul döntött, ami önmagában nem becsületcsorbító tartalmú, a „felelőtlensége majdnem tragédiához vezetett” közlés pedig a terheltnek az oksági viszonyra vonatkozó véleménye, nem tényállítás, de nem is gyalázkodó jellegű.

- [75] A „tetézni a becsstelenséget csalással, a pofátlanság teteje, ... mi ez, ha nem csalás, ... ez az emberek semmibe vevése, mert maga megmaradt a sírködöntőgető pótmagánvádló szintjén, akkor párttitkár édesanyjával a háta mögött, ma mint Fidesz pártkatona, azt hiszi, azt tehet, amit akar” kijelentések pedig már az I. rendű terhelt korábbi - a buszbaleset eltussolására vonatkozó - tényállításából fakadó ismételt értékítéletei.
- [76] Mindezek tehát - a korábban kifejtettek alapján - büntetőjogi felelősség alapját nem képezik.
- [77] Más a helyet azonban az I. rendű terhelt azon közlésével, miszerint (a pótmagánvádló és a magánvádló) „a keresztkomaság fejében azt hazudják, hogy az apja, a magánvádló a tettes”.
- [78] Ez az állítás azt jelenti, hogy az érintettek (a pótmagánvádló és a magánvádló) megpróbálják a közvagyon megrongálása miatti felelősséget eltitkolni, palástolni oly módon, hogy a felelősséget hazugsággal fedik, ráadásul mindezt tudatosan a közérdekkel szemben, rokoni összetartás alapján. E közlés nem csupán sommás mondás, hanem konkrét tartalommal megjelölt és konkrétan közvagyonra célzó; a becsület csorbítására - mind a pótmagánvádlóval, mind a magánvádlóval szemben - önmagában alkalmas. A jogerős ítéleti tényállás tehát tartalmaz olyan közlést, ami a rágalmozás tekintetében tényállásszerű.
- [79] Ennek ellenére a büntetőjogi felelősség megállapítása ebben az esetben is kizárt, ha valóságbizonyításnak van helye, és az eredményes. A valóság bizonyítása elrendelésének elmaradása pedig - amennyiben annak feltételei fennállnak - a Be. 649. § (1) bekezdés a) pontja szerinti anyagi jogszabálysértés, ami abban nyilvánul meg, hogy a bíróság valójában nem dönthette el, vajon nem áll-e fenn speciális büntethetőséget kizáró ok és így nem hozhatott volna érdemben helyes ügydöntő határozatot. Ezért ilyen esetben a Kúria - mivel a felülvizsgálati eljárásban maga nem folytathat le bizonyítást - hatályon kívül helyezi a jogerős ítéletet, és a bíróságot új eljárás lefolytatására utasítja (Kúria Bfv.III.110/2018/8.).
- [80] Jelen ügyben az I. rendű terhelt - a IV. rendű terhelt segítő közreműködésével - kétségkívül közügyben szólalt meg, egy közszereplő és egy, a közügyben érintett magánszemély vonatkozásában. Ekként nem vitatható a közérdek, azaz a valóság bizonyítása nem mellőzhető, és a valóság sikeres bizonyítása a terheltnek büntetőjogi felelősségének megállapítását kizárta volna.
- [81] Ugyanakkor következetes a bírói gyakorlat abban is, hogy a valóság bizonyítása kérdésében hivatalból és alakszerű határozat mellőzésével kell döntenie (BH 1992.226.III.). Ha a bíróság a becsület csorbítására alkalmas tény valóságát a bizonyítási eljárás keretében a szükséges körben megvizsgálta, a valóságbizonyítás kifejezett elrendelésének elmaradása nem sérelmezhető (BH 2015.323.II.). Jelen ügyben erről van szó.
- [82] Kétségtelen, hogy mivel - a korábban írtak szerint - nem helytálló a jogerős ítélet azon álláspontja, miszerint a közlés „büntető, szabálysértési és fegyelmi eljárás alapjául szolgálhatna” a pótmagánvádlóval és a magánvádlóval szemben, ezért nem elegendő arra szorítkozni, hogy nevezettek gyanúsított kihallgatására az I. rendű terhelt által utóbb kezdeményezett büntetőeljárásban nem került sor.
- [83] Az elsőfokú bíróság azonban vizsgálta, hogy a terheltnek honnan tudnak arról, hogy a gépkocsiban a baleset időpontjában nem ketten (a magánvádló és a fia), hanem négyen (rajtuk kívül a pótmagánvádló és még egy személy) tartózkodtak, és azt nem a magánvádló, hanem a fia vezette. Ennek során megállapítást nyert, hogy a terheltnek az általuk tényként állítottakról csupán pletykákból értesültek, és azt csupán azzal tudták alátámasztani, miszerint azt a faluban „mindenki tudta” (9.B.160/2017/9. számú ítélet 8. oldal utolsó, 9. oldal negyedik és 11. oldal ötödik bekezdés, valamint 9.B.190/2017/18. számú ítélet 9. oldal ötödik és nyolcadik, 11. oldal ötödik bekezdés). Az I. rendű terhelt kifejezetten úgy is nyilatkozott, hogy nincs olyan tény birtokában, miszerint az általa közölt tény kétséget kizáróan igaz volna (9.B.160/2017/9. számú ítélet 8. oldal hatodik, és

9.B.190/2017/18. számú ítélet 9. oldal harmadik bekezdés), a IV. rendű terhelt pedig azzal védekezett, hogy ő csupán az I. rendű terhelt közlését továbbította. Az I. rendű terhelti közlést bizonyító adatot az általa utóbb tett feljelentés alapján indult eljárás sem tárt fel.

- [84] Mindez tehát azt jelenti, hogy az ügyben a terhelti közlés valóságtartalmának a megvizsgálására a szükséges körben sor került, és az nem vezetett eredményre; így a sikeres valóságbizonyítás értelemszerűen nem vezethetett a terheltek felmentéséhez. A Kúria utal arra, hogy a valóság bizonyítása esetén a bizonyítási teher megfordul; nem a vádló feladata a tényállítás valótlanságának bizonyítása, és annak elmaradása nem esik a terhelt javára. A terhelt a büntetőjogi felelősség alól csak akkor mentesül, ha kétséget kizáróan bizonyítja közlésének valóságát. Az indítványokban elfoglalt azon álláspont, miszerint a valóság bizonyításának sikertelensége csak akkor róható fel az elkövetőnek, ha az állított tény valótlanságáról kifejezetten tudtak, avagy foglalkozásbéli, vagy hivatásukból fakadó kötelezettségük gondatlan megszegése miatt nem tudtak arról, tehát téves, valójában ez - ahogy azt a Kúria korábban már kifejtette - a jogellenesség hiánya miatt egyébként nem büntetendő cselekmények büntethetőségének feltétele. Jelen ügyben azonban a terhelti cselekmény jogellenességét kizáró körülmény nem merült fel.
- [85] A IV. rendű terhelt indítványában - más jogági szabályok elemzésével - arra is hivatkozott, hogy mivel az I. rendű terhelt által írt levél szerkesztésében nem, csupán a terjesztésben vesz részt, az abban foglalt közlések miatt a felelősség nem őt, hanem kizárólagosan a levél íróját illeti.
- [86] A Kúria ezzel szemben arra utal, hogy a büntetőjog felelősségi rendszere más jogágaktól független, önálló. A büntetőtörvény egyértelműen meghatározza, hogy egy bűncselekménynek ki lehet az alanya. Jelen ügyben a tényállásban megállapítottakért a büntetőjogi felelősség azt a személyt terheli, akitől a kijelentések származnak, függetlenül attól, hogy más jogterületek (pl. médiajog, választási jog) esetében a jogalkotó a felelősségi rendszert miként határozta meg.
- [87] Ugyancsak a büntetőjog önálló, más jogterületektől független szabálya, miszerint bűnsegéd az, aki bűncselekmény elkövetéséhez másnak szándékosan segítséget nyújt [Btk. 14. § (2) bekezdés].
- [88] A bűnsegéd részes, s a részes magatartásával törvényi tényállási elemet nem valósít meg, ugyanakkor bűnösség nélkül - azaz ún. alanyi okozatosság nélkül - nincs tényállásszerűség, nincs felróhatóság, s ez megkívánt a részesi elkövetés esetében is.
- [89] Ehhez képest csupán a rágalmozás alapcselekmény segítése az, amihez a IV. rendű terhelt viszonya a vizsgálat tárgya. Másrészt e körben nem a törvényi tényálláson belüli magatartás, hanem az ilyenhez kötődő magatartás kifejtése, és annak tudata a kérdés. A részesi tudat tartalma önálló, önmagában vett bűnösség-vizsgálat tárgya, e szempontból a járulékoság közömbös [amint a részesi és tettesi magatartás megítélése is elválhat a Btk. 2. § szempontjából, amint jelen ügyben is történt]; a részesi tudat tartalma pedig a törvényi tényálláson belüli magatartás bárminemű előmozdítása, (egyidejű) könnyítése, azaz a segítség.
- [90] Kétségtelen, hogy a tudattartalom vizsgálata perdöntő. Az elkövető tudatának tartalma törvényi tényállási elem, az ún. alanyi okozatosság: a tárgyi oldal elemeinek (elkövetési magatartás, eredmény, stb.) kívülágban való megnyilvánulása, ténybelisége és az elkövető ahhoz való akarati viszonyulása. Ez a viszonyulás az elkövetőn belüli, kívülágtól elzárt. Ezért az elkövetési magatartásról (eredményről stb.) való, tudatban előzetesen, illetve egyidejűen meglévő képzet mindig csak valamely, a kívülágban megjelenő fizikai, illetve mérhető (számszaki stb.) tényből következtetéssel ragadható meg; s mint ilyen, ténykérdés.
- [91] Azonban ebből a szándékosságra, gondatlanságra, illetve annak mikéntjére, s a bűnösségre vont következtetés viszont jogi értékelés, ami ekként jogkérdés. Jelen ügyben az irányadó tényállás tartalmazza a IV. rendű terhelt részesi magatartásának a tettesi alapcselekményhez kötődő szándékegységére vont jogi következtetés ténybeli alapjait.
- [92] Jelen ügyben a IV. rendű terhelt nem foglalkozási feladat teljesítéseként vagy megbízási jogviszony alapján kiadványt terjesztett, hanem az I. rendű terhelt által házilag írt levelet, annak tartalmát megismerve és azzal egyetértve, juttatta el barátaihoz, rokonaihoz és ismerőseihez, miközben

ugyanúgy pontosan tisztában volt azzal, hogy a levélben bizonyított tényként feltüntetett, becsület csorbítására alkalmas tényállítás kizárólag pletyka, amit semmi nem támaszt alá. Nem az róható fel tehát a IV. rendű terheltnek, hogy az I. rendű terhelt közléseinek valóságtartalmát nem ellenőrizte, hanem az, hogy azokat a közlések becsület csorbítására való alkalmasságának és bizonyíthatatlanságának ismeretében, személyes hitelét is felhasználva, szándékosan terjesztette a vele bizalmi viszonyban álló személyek körében. Ezzel pedig kétségtől szándékosan segítséget nyújtott ahhoz, hogy az I. rendű terhelt becsületcsorbító közlései - a saját szándékának is megfelelően - nagy nyilvánossághoz jussanak el.

- [93] Ekként sem az I. rendű, sem a IV. rendű terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítása a jogerős ítéletben nem járt az anyagi büntetőjog megsértésével.
- [94] Mindkét indítvány eljárási szabálysértéseket is kifogásolt. Ennek kapcsán a Kúria utal arra, hogy a felülvizsgálat tárgyát képező eljárási szabálysértések körét a Be. 649. § (2) bekezdése taxatíve meghatározza. Az e felsorolásban foglaltakon kívül eső eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálatnak nincs helye.
- [95] Így nem kerülhet sor felülvizsgálatra amiatt, hogy az ugyanazon magatartással a pótmagánvádló és a magánvádló sérelmére elkövetett cselekményt két külön - egy pótmagánvádas és egy magánvádas - eljárásban bírálta el a bíróság, még annak ellenére sem, hogy a pótmagánvádló sérelmére elkövetett cselekmény kapcsán - az elsőfokú ítéletben és a másodfokú végzésben kifejtettekkel szemben - tévesen járt el a pótmagánvádas eljárás szabályai szerint.
- [96] Jelen ügyben a rendőrség a sértettek feljelentését a Berettyóújfalui Járásbíróságnak küldte meg, a járásbíróság pedig a 2017. március 8. napján kelt 9.Bpk.46/20127/2. számú átiratával a az ügyiratokat Berettyóújfalui Járási Ügyészségnek küldte meg, mert álláspontja szerint - a pótmagánvádló polgármesteri minőségére tekintettel, a korábbi Be. 52. § (4) bekezdése alapján - az ügy tárgya közvadra üldözendő bűncselekmény.
- [97] A korábbi Be. 501. § (4) bekezdése esetében arról van szó, hogy a bíróság magánvádas ügyben olyan bűncselekményt lát megállapíthatónak, mely miatt az ügyész képviseli a vádat, ezért az iratokat az ügyésznek megküldi (korábbi Be. 501. § (1) bekezdés). Az ügyésznek ilyenkor a korábbi Be. 501. § (3) bekezdése szerint kellett eljárnia, aki azonban közvadra üldözendő bűncselekményt nem állapít meg és a vád képviselőt nem vette át, az iratokat pedig visszaküldte.
- [98] Ez esetben a bíróság megteheti, hogy magánvádas ügyként folytatja az eljárást. Ha viszont továbbra is közvadra üldözendő bűncselekményt lát megállapíthatónak, akkor a sértettet (tehát a magánvádlót) fel kell hívnia, hogy - értelemszerűen közvadás bűncselekmény miatt - pótmagánvádlóként felléphet. E felhívás rendeltetése annak az ügyészi álláspontnak a korrekciója, mely szerint közvadás bűncselekmény nincs.
- [99] Ha a sértett a felhívásra, pótmagánvádlóként közvadás bűncselekmény miatt nem, illetve változatlanul a magánvádas bűncselekmény miatt nyújt be vádindítványt, akkor a bíróság a sértett, mint magánvádló által képviselt vád alapján folytatja az eljárást.
- [100] Az eredetileg magánvádló sértett, ugyanazon magánvádas bűncselekmény esetében nem válik pótmagánvádlóvá. Különbözik - mint egyébként jelen ügyben - valójában a sértett mint magánvádló önmaga helyébe lépve lenne pótmagánvádló.
- [101] Ez azt is jelenti, hogy a korábbi Be. 501. § (1) és (4) bekezdése szerinti iratmegküldés, illetve felhívás megtörténtének - ha a vád továbbra is magánvádas körben maradó bűncselekményre vonatkozik - nincs kihatása a perbevitelt magánvádas igény eljárási rendjére. Ez a helyzet akkor, ha - mint jelen esetben a korábbi Be. 52. § (4) bekezdése folytán - a vádló személye miatt merül fel a közvadra üldözendőség kérdése. Értelemszerűen más a helyzet, ha a vád tárgya a közvadra üldözendőség oka (Kúria Bfv.III.927/2010/4.).
- [102] Mindezek azonban a vád és védelem perbeli legitimációja, eljárási jogai gyakorlása, a bíróság hatásköre, felülbírálati és döntési jogköre szempontjából közömbösek voltak, ekként felülvizsgálati okot nem képeznek.

- [103] Ugyancsak nincs helye felülvizsgálatnak az ügyek egyesítése miatt (BH 2019.42.I., 2016.74.II.). BH
- [104] Mindkét indítvány sérelmezte, hogy sem a magánindítványok alapján, sem az egész eljárás alatt sem derült ki, hogy a sértettek konkrétan a nyílt levél mely közléseit sérelmezték. A IV. rendű terhelt indítványa szerint ez egyenesen oda vezetett, hogy a sértetti nyilatkozatok joghatályos magánindítványnak sem tekinthetők. A magánindítvány hiánya a Be. 649. § (2) bekezdés b) pont első fordulata szerint valóban felülvizsgálati ok.
- [105] Ugyanakkor a magánindítvány joghatályos, ha azt a jogosult törvényes határidőn belül előterjeszti. Jelen esetben mindkét jogosult a cselekmény napján - írásban - magánindítványt terjesztett elő, ami kétségtelenül a nyílt levélhez kapcsolódó terhelti magatartásokra vonatkozott, az általuk amiatt kezdeményezett, és a jelenlétükben lefolytatott rendőri intézkedés során, rendőri kioktatásra kerültek előterjesztésre.
- [106] Ekként a magánindítvány hiánya a büntethetőség akadályaként fel sem merülhet.
- [107] A vád tárgyává tett cselekmény pontos leírása a valójában a vádirat egyik törvényben előírt eleme [Be. 422. § (1) bekezdés b) pont]. Az indítványokban e körben panaszoltak tehát a vád törvényességével függenek össze, ami azonban a hatályos Be. alapján már nem felülvizsgálati ok.
- [108] Végül megjegyzi a Kúria, hogy mindkét terhelt indítványának törvényi okaként a korábbi Be. 416. § (1) bekezdés b) pontját jelölte meg. A korábbi Be. 2018. június 30. napján - még az indítványok kelte előtt - hatályát veszítette. Ugyanakkor tartalmilag a hivatkozott törvényhelyben foglaltakkal mindenben azonos felülvizsgálati okot határoz meg a hatályos Be. 649. § (1) bekezdés b) pontja.
- [109] Ez alapján felülvizsgálati ok, ha a bíróság jogerős ítéletében a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést, vagy alkalmazott törvénysértő intézkedést.
- [110] Az említett okon alapuló indítvány nem a terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítását, hanem csak a téves minősítés következtében előállott, avagy önmagában a büntetés kiszabására vonatkozó, bírói mérlegelést nem engedő szabályok megsértése miatt törvénysértő joghátrányt kifogásolja. Ennek megfelelő hivatkozást azonban az indítvány nem tartalmaz.
- [111] A kifejtettek alapján a Kúria az I. rendű terhelt, és a IV. rendű terhelt - védője útján - előterjesztett felülvizsgálati indítványának nem adott helyt, és miután egyéb, a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból vizsgálendő eljárási szabálysértést sem észlelt, a megtámadott határozatokat az I. rendű és a IV. rendű terhelt tekintetében a Be. 662. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályában fenntartotta.

IV.

- [112] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 653. § (1) bekezdésére tekintettel a Be. 458. § (3) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.
- [113] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. A Be. 656. § (4) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételt előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

Budapest, 2019. április 25.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Somogyi Gábor s.k. előadó bíró, Dr. Kónya István s.k. bíró

Kiadmány hitelül:

bíróági ügyintéző